

**COVID-19 БИЛАН КАСАЛЛАНГАН БЕМОРЛАРДА БИОКИМЁВИЙ
КЎРСАТКИЧЛАРНИНГ ЎЗГАРИШ ПАРАМЕТРЛАРИ: ТАШХИС ВА
ДАВОЛАШНИНГ МУҲИМ АСПЕКТЛАРИ**

Солиева Шахноза Бахтиёр қизи

*Шифокор-лаборант, Зангиота 1-сонли юқумли
касалликлар шифохонаси*

Аннотация. COVID-19 пандемияси дунё бўйлаб соғлиқни сақлаш тизимларига жиддий таъсир кўрсатмоқда. Вирус организмга киргандан кейин турли хил аъзо ва тизимларда патологик ўзгаришларга олиб келади, буларнинг бари беморнинг ҳолатини баҳолаш ва даволашда муҳим аҳамият касб этади. Биокимёвий қон таҳлили (БҚТ) COVID-19 билан касалланган беморларда касалликнинг оғирлигини баҳолаш, ташхисни аниқлаш, даволашнинг самарадорлигини кузатиш ва мураккаб асоратларни эрта аниқлашда муҳим роль ўйнайди.

Калит сўзлар: биокимёвий қон таҳлили, ташхисни аниқлаш, нормал кўрсаткичлар, патологик ўзгаришлар,

Кириш. Болалар ва ҳомиладор аёллар каби аҳолининг махсус гуруҳларида COVID-19 нинг клиник кўринишлари ҳақида маълумот кўп эмас. Ҳозирда ҳомиладор аёллар ва репродуктив ёшдаги ҳомиладор бўлмаган аёлларда COVID-19 клиник кўринишлари ўртасида маълум фарқ йўқ. Бу хавфли касаллик бўлиб, у ўткир енгил респиратор вирусли инфекция кўринишида кечиши, ҳам ўзига хос асорати вирусли пневмония бўлган, унинг оқибатида ўткир респиратор дистресс-синдром ёки нафас етишмовчилиги натижасида ўлим хавфи билан асоратланадиган оғир кўринишда кечиши мумкин. Ҳозирча касалликка қарши специфик вирусга қарши даво ёки олдини олувчи дори воситаси мавжуд эмас. Аксарият ҳолларда (тахминан 80%), специфик даво талаб этилмайди, соғайиш ўз-ўзидан келиб чиқади. Касалликнинг оғир шакллари кекса одамларда ва баъзи бир касалликлар, астма, диабет ва юрак хасталиклари мавжуд беморларда, кўпроқ ривожланиши мумкин. Оғир ҳолатларда ҳаётий муҳим органларнинг фаолиятларини сақлаб қолишга қаратилган дори воситалари қўлланилади.

COVID-19 билан касалланган беморларда БҚТнинг аҳамияти

БҚТ COVID-19 билан касалланган беморларда қуйидаги муҳим аҳамиятга эга:

- **Касалликнинг оғирлигини баҳолаш:** БҚТдаги ўзгаришлар беморнинг ҳолатини баҳолаш, касалликнинг оғирлигини аниқлаш, интенсив терапияга муҳтожликни аниқлашда ёрдам беради.
- **Ташхисни аниқлаш:** БҚТ натижалари COVID-19 билан бошқа ўпка касалликларини фарқлашда муҳим роль ўйнайди.

- **Даволашнинг самарадорлигини кузатиш:** Даволаш жараёнида БҚТ натижаларини кузатиб бориш орқали даволашнинг самарадорлигини баҳолаш ва даволаш тактикасини ўзгартириш мумкин.

- **Мураккаб асоратларни эрта аниқлаш:** БҚТдаги ўзгаришлар жигар, буйрак, юрак ва бошқа органлардаги мураккаб асоратларни эрта аниқлаш имконини беради.

COVID-19 билан касалланган беморларда БҚТдаги муҳим ўзгариш параметрлари

COVID-19 билан касалланган беморларда БҚТда қуйидаги кўрсаткичларда ўзгаришлар кузатилиши мумкин:

- **Жигар фаолиятининг кўрсаткичлари:**

- **АСТ ва АЛТ ферментлари:** Бу ферментлар жигар хужайралари зарарланганда қонга чиқади. COVID-19да жигарнинг шикастланиши (гепатит) ва жигар етишмовчилиги ривожланиши мумкин.

- **Билирубин:** Жанғирнинг асосий компоненти бўлиб, жигарнинг нормал фаолиятида муҳим роль ўйнайди. Билирубиннинг кўпайиши жигарнинг зарарланиши, сариқликни ривожланишини билдиради.

- **Албумин:** Жигарда ишлаб чиқариладиган оқсил бўлиб, унинг пасайиши жигарнинг зарарланиши, озуқа моддаларининг етишмовчилигини билдиради.

- **Буйрак фаолиятининг кўрсаткичлари:**

- **Креатинин:** Буйракнинг нормал фаолиятида муҳим роль ўйнайдиган азотли чиқинди. Креатининнинг кўпайиши буйрак етишмовчилигининг белгиси бўлиши мумкин.

- **Мочевина:** Буйракнинг нормал фаолиятида муҳим роль ўйнайдиган азотли чиқинди. Мочевинанинг кўпайиши буйрак етишмовчилигининг белгиси бўлиши мумкин.

- **Яллиғланиш жараёнларининг кўрсаткичлари:**

- **CRP (С-реактив оқсил):** Яллиғланишнинг муҳим белгиси. COVID-19да CRPнинг кўпайиши вирусли инфекциянинг оғирлигини кўрсатади.

- **Прокальцитонин:** Инфекцион яллиғланишнинг сезгир кўрсаткичи. COVID-19да унинг кўпайиши бактериал инфекциянинг қўшилишини билдириши мумкин.

- **Қоннинг ивиш тизимининг кўрсаткичлари:**

- **Д-димер:** Қонни ивиш жараёнида иштирок этадиган оқсил. COVID-19да унинг кўпайиши қон қуюқлашуви, тромбозлар ривожланишини билдириши мумкин.

- **Қондаги электролитлар:**

- **Калий:** Юрак мушакларининг фаолияти учун муҳим электролит. COVID-19да калийнинг пасайиши юрак ритми бузилишларини келтириб чиқариши мумкин.

- **Натрий:** Сув-туз мувозанатини сақлашда муҳим роль ўйнайдиган электролит. COVID-19да натрийнинг пасайиши сувсизланишни билдириши мумкин.

БҚТдаги ўзгаришларни талқин қилиш ва унинг аҳамияти

COVID-19 билан касалланган беморларда БҚТдаги ўзгаришларни талқин қилишда қуйидагиларни инобатга олиш муҳим:

- **Беморнинг клиник ҳолати:** БҚТ натижаларини талқин қилишда беморнинг клиник ҳолати, касалликнинг давом этиш муддати, шикоятлари ва бошқа текширишлар натижалари муҳим аҳамиятга эга.
- **Касалликнинг оғирлиги:** БҚТдаги ўзгаришлар касалликнинг оғирлиги билан боғлиқ бўлиши мумкин, яъни оғир ҳолатларда БҚТдаги ўзгаришлар кўпроқ бўлади.
- **Даволаш тактикаси:** БҚТ натижаларига асосланиб, беморнинг даволаш тактикасини тузиш ва ўзгартириш мумкин.
- **Асоратларни эрта аниқлаш:** БҚТдаги ўзгаришлар жигар, буйрак, юрак ва бошқа органлардаги мураккаб асоратларни эрта аниқлашга ёрдам беради.

БҚТни баҳолашдаги муҳим нуқталар

- **Нормал кўрсаткичлар:** Ҳар бир лабораториянинг ўз нормал кўрсаткичлари бўлиши мумкин, шунинг учун лаборатория натижаларини талқин қилишда ушбу нормал кўрсаткичларни инобатга олиш муҳим.
- **Беморнинг ёши ва жинси:** Ҳар бир ёш гуруҳи ва жинснинг ўз нормал кўрсаткичлари бўлиши мумкин.
- **Беморнинг дори-дармонларни қабул қилиши:** Баъзи дори-дармонлар БҚТ натижаларига таъсир этиши мумкин, шунинг учун беморнинг дори-дармонларни қабул қилиши ҳақида лаборатория ходимини хабардор қилиш муҳим.

COVID-19 билан касалланган беморларда БҚТни баҳолашдаги муҳим масалалар:

- **Ноаниқлик:** Баъзи ҳолларда БҚТнинг кўрсаткичлари ноаниқ бўлиши мумкин, бу эса қўшимча текширишларни талаб қилиши мумкин.
- **Қўшимча текширишлар:** БҚТ натижаларига асосланиб, қўшимча текширишлар, масалан, ультратовуш текшируви, рентген, КТ ва ҳ.к.ни ўтказиш керак бўлиши мумкин.
- **Мутахассислар билан ҳамкорлик:** Мураккаб ҳолатларда, беморнинг БҚТ кўрсаткичларини талқин қилишда гепатолог, нефролог, кардиолог ва бошқа мутахассислар билан ҳамкорлик қилиш муҳим.

Хулоса. COVID-19 билан касалланган беморларда биокимёвий қон таҳлили касалликнинг оғирлигини баҳолаш, ташхисни аниқлаш, даволашнинг самарадорлигини кузатиш ва мураккаб асоратларни эрта аниқлашда муҳим роль ўйнайди. БҚТ натижаларини тўғри баҳолаш учун беморнинг клиник ҳолати, касалликнинг давом этиш муддати, шикоятлари, ёши, жинси, дори-дармонларни қабул қилиши ва бошқа текширишлар натижаларини ҳисобга олиш муҳим.

- COVID-19 билан касалланган беморларда касалликнинг оғирлигини баҳолаш, ташхисни аниқлаш ва даволашнинг самарадорлигини кузатиш учун комплекс ёндашув зарур.

TANQIDIY NAZAR, TAHLILIY TAFAKKUR VA INNOVATSION G'UYALAR

COVID-19 билан касалланган беморларда биокимёвий кўрсаткичларнинг ўзгариши касалликнинг оғирлигини баҳолаш, ташхисни аниқлаш, даволашнинг самарадорлигини кузатиш ва мураккаб асоратларни эрта аниқлашда муҳим аҳамиятга эга. БҚТ натижаларини тўғри баҳолаш учун беморнинг клиник ҳолати, касалликнинг давом этиш муддати, шикоятлари, ёши, жинси, дори-дармонларни қабул қилиши ва бошқа текширишлар натижаларини ҳисобга олиш муҳим.

Фойдаланилган адабиётлар:

1. Джураев, А. М., & Халимов, Р. Д. (2012). Наш опыт хирургического лечения болезни Пертеса у детей. Врач-аспирант, 50(1.3), 377-383.
2. Кадырова, Л. В., & Рахимова, Г. Ш. (2021). Некоторые Аспекты Состояния Эндокринных Желёз Белых Крыс После Черепно-Мозговой Травмы. CENTRAL ASIAN JOURNAL OF MEDICAL AND NATURAL SCIENCES, 254-257.
3. Kadyrovich, K. N., Erkinovich, S. K., & Ilhomovna, K. M. (2021). Microscopic Examination Of Postcapillary Cerebral Venues In Hemorrhagic Stroke. The American Journal of Medical Sciences and Pharmaceutical Research, 3(08), 69-73.